

Efektivní spolupráce mezi obcemi a správa založená na datech: Norský model inspiruje české obce

18.9.2024 - Monika Štěpánová | Svaz měst a obcí České republiky

Delegaci tvořili výkonná ředitelka SMO ČR Radka Vladyková, členové předsednictva Tibor Švec, Libor Beránek a Jiří Růžička spolu s Monikou Štěpánovou ze sekce regionálního rozvoje a zahraničních vztahů a projektů SMO ČR. Návštěva se zaměřila na norský systém místní samosprávy, rámec pro vykazování KOSTRA, podnikatelský přístup obce Drammer k meziobecní spolupráci a inovativní opatření v oblasti udržitelnosti realizovaná v obci Asker.

Norská struktura místní samosprávy

Norská místní samospráva je vysoce decentralizovaná a 357 obcím a 15 krajům je přiznána značná autonomie. Tato struktura umožňuje místním samosprávám řídit klíčové služby, jako je základní školství, zdravotní péče, sociální služby a místní plánování, zatímco centrální vláda dohlíží na oblasti, jako je vysoké školství, policie a státní silniční síť. Každá obec bez ohledu na svou velikost je odpovědná za vlastní rozpočet a poskytování služeb, k efektivnímu zajišťování místních potřeb.

Delegace se dozvěděla, že jednou ze silných stránek norského systému je jeho zaměření na decentralizovanou správu. Norský veřejný sektor, zejména místní samospráva, představuje velkou část celkových veřejných výdajů země, což zdůrazňuje význam místních samospráv při řízení veřejných služeb. Tato úroveň decentralizace byla označena za vzor pro posílení místní správy a autonomie pro další země.

Systém reportování dat KOSTRA

Klíčová část studijní návštěvy se zaměřila na systém KOSTRA (KOmmune-STAt-Rapportering), komplexní systém výkaznictví, který shromažďuje finanční a provozní údaje z obcí a okresů v celém Norsku. Systém KOSTRA, zavedený počátkem roku 2000, poskytuje údaje o využívání obecních zdrojů, veřejných službách a financích místních samospráv.

Hlavním cílem systému KOSTRA je umožnit obcím porovnávat svou výkonnost s jinými místními samosprávami, což umožňuje srovnávání a informované rozhodování. Obce podávají zprávy o široké škále odvětví, včetně základních a mateřských škol, zdravotnictví, sociálních služeb a ekologických iniciativ. Shromážděné údaje využívají různé zúčastněné strany, včetně ústřední vlády, ministerstev, veřejnosti a výzkumných pracovníků, ke zlepšení transparentnosti a odpovědnosti při poskytování veřejných služeb.

Systém poskytuje několik klíčových ukazatelů, jako jsou výdaje na obyvatele za veřejné služby, poměry pokrytí a měření produktivity, které pomáhají při hodnocení výkonnosti obcí. To umožňuje národním i místním samosprávám účinně sledovat využívání zdrojů, což usnadňuje lepší finanční plánování a zlepšuje poskytování služeb.

Arild Kormeseth z Ministerstva pro místní samosprávu a regionální rozvoj vysvětlil, jak se KOSTRA vyvíjela a jak se od svého vzniku rozrostla tak, že zahrnuje téměř všechny obce. Byl zdůrazněn význam přesného a včasného výkaznictví, které umožňuje analýzu komunálních služeb v reálném čase. Obce reportují data do 15. února a 15. března jsou zveřejněna první hrubá data. Ty jsou

očistěna a zveřejněna do 15. května každého roku.

Návštěva obce Drammen: Návštěva města Drammram: Meziobecní spolupráce pro spolupráci zaměřenou na podnikání

Druhý den studijní návštěvy se delegace Svazu měst a obcí ČR vydala do obce Drammen, aby se seznámila s výhodami a výzvami meziobecní spolupráce. Prezentace, kterou vedl Pål Sølrand, se zaměřila na význam spolupráce mezi obcemi jako nástroje pro zlepšení fungování podniků a vytváření úspor z rozsahu.

Obec Drammen je známá svým strategickým přístupem k řízení společnosti a aktivním vlastnictvím. Vytvářením partnerství s jinými obcemi a společnostmi Drammen úspěšně zavedl model řízení, který upřednostňuje efektivitu a odpovědnost. Obec využívá korporátních struktur k řízení meziobecních služeb, což umožňuje více podnikatelsky orientované rozhodování a zároveň omezuje přímou politickou kontrolu.

Jedním z klíčových diskutovaných principů bylo aktivní vlastnictví, které zajišťuje jasné rozdělení rolí mezi obcí jako vlastníkem a vedením společnosti. Valná hromada působí jako hlavní fórum, kde obec vykonává své vlastnické pravomoci, stanovuje cíle, očekávání a požadavky na návratnost společnosti. Tento přístup umožňuje obcím zachovat si vliv na regionální rozvoj a zároveň těžit z provozní efektivity, která vychází z postupů řízení v soukromém sektoru.

Díky spolupráci mezi obcemi se Drammenu podařilo spojit zdroje se sousedními obcemi, přilákat špičkové talenty a dosáhnout úspor z rozsahu, zejména v odvětvích, jako je doprava, veřejné služby a infrastruktura. Tato spolupráce umožnila obcím snížit náklady, zvýšit kvalitu služeb a účinně soutěžit o veřejné i soukromé investice.

Delegace z České republiky se zajímala zejména o to, jak by bylo možné tento model přizpůsobit pro zlepšení spolupráce obcí a poskytování služeb v českém prostředí. Návštěva v Drammenu ukázala, jak může meziobecní spolupráce poskytnout rámec pro podnikání, které podporuje regionální růst a udržitelný rozvoj.

Iniciativy v oblasti udržitelnosti v obci Asker

Druhý den návštěvy se delegace vydala také do obce Asker, která je známá svým pokrokovým přístupem k udržitelnosti. V roce 2020 se Asker spojil se dvěma sousedními obcemi - Hurumem a Røykenem - a vytvořil jednu z největších obcí v Norsku, kde nyní žije přibližně 99 000 obyvatel.

Asker je lídrem v začleňování cílů udržitelného rozvoje (SDGs) do své obecní strategie. Geir Graff, poradce pro inovace v Centru pro inovace a vzdělávání v Askeru, představil přístup obce k „proplouvání džunglí indikátorů“ a zaměřil se na využívání indikátorů k měření udržitelnosti. Obec přijala široce založený přístup, přičemž vycházela z globálních cílů udržitelného rozvoje a zužovala je na místní výzvy a příležitosti.

Hlavní plán obce Asker na období 2020-2032 začleňuje udržitelnost do běžných systémů řízení, včetně sestavování rozpočtu a sledování výkonnosti. Obec vypracovala místní ukazatele, které jsou v souladu s národními cíli souvisejícími s cíli udržitelného rozvoje, čímž zajišťuje soudržnost mezi místními opatřeními a globálními cíli. Obec také zdůraznila význam spoluvytváření, kdy se místní obyvatelé, podniky a další zúčastněné strany aktivně podílejí na utváření agendy udržitelnosti.

Studijní návštěva poskytla delegaci SMO ČR cenné poznatky o tom, jak norská decentralizovaná struktura veřejné správy podporuje efektivní poskytování služeb a finanční odpovědnost. Celkově byla návštěva velmi přínosná pro pochopení silných stránek norského modelu místní správy a

delegace se vrátila s realizovatelnými nápady pro budoucí spolupráci a také podnět pro spolupráci v připravovaném příštím období z fondů EEA a Norských fondů.

<https://www.smocr.cz/cs/novinky/a/efektivni-spoluprace-mezi-obcemi-a-sprava-zalozena-na-datech-norsky-model-inspiruje-ceske-obce>